

Vintersildinnsigene 1965

Av
FINN DEVOLD

Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt

Under vintersildsesongen 1963 og 1964 kom der betydelig innsig av sild nordfra til Vestfjorden. Under sesongen 1963 ble innsiget registrert vest av Røst 20. mars. I 1964 passerte innsiget Røst i månedskiftet februar–mars. At man også sesongen 1965 kunne vente innsig av sild som skulle gyte i Vestfjordsområdet var temmelig sikkert. En russisk drivgarnsflåte hadde i august–september 1964 fisket på de gode forekomster av kjønnsmoden sild ca. 150 kvartmil nordvest av Andenes. «G. O. Sars» lokaliserte denne silda i begynnelsen av september og «Johan Hjort» i slutten av oktober (DEVOLD 1964). Etter temperaturforholdene i det området silda oppholdt seg i månedskiftet oktober–november 1964, kunne en vente det nordlige innsig tidligere enn silda som en ventet fra området øst for

Island inn mot Ona–Sklinnabanken. For å kunne dekke begge innsig var det nødvendig at foruten «Johan Hjort», som skulle dekke det sørlige innsig, også «G. O. Sars» ble stillet til disposisjon for sildeundersøkelsene en del av januar måned.

«G. O. Sars» gikk fra Bergen 11. januar med havforsker O. Dragesund som toktleder for å kartlegge de hydrografiske forhold fra Lofotøyene nordover til ca. 73° nord i et belte som strakte seg ca. 200 mil ut av kysten, samt lokalisere sildestimene (DRAGESUND 1965).

Betydelige sildeforekomster var lokalisert øst for Island i desember av «G. O. Sars» med O. J. Østvedt som toktleder (ØSTVEDT 1965). Etter denne sildas posisjon og temperaturforholdene den sto i, samt de hydrografiske forhold langs den rute den

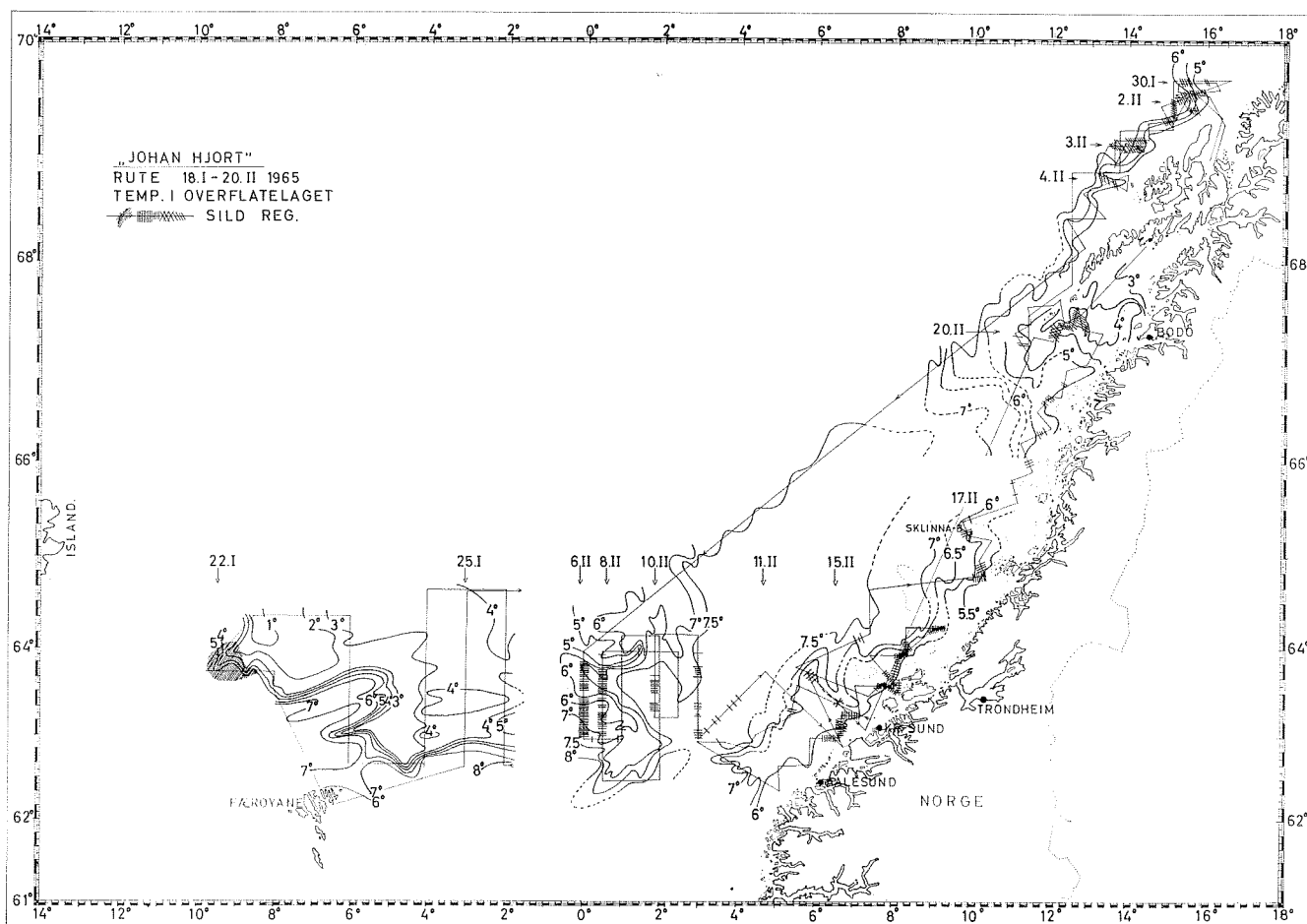

Fig. 1. Sildas fordeling under gyteinnsiget til norskekysten 1965, samt temperaturen i 4 m.

sannsynligvis ville følge på sin gytevandring mot norskekysten, kunne man ikke vente den under kysten før i midten av februar.

Den 16. januar gikk «Johan Hjort» fra Bergen for å gjenoppta kontakten med sildeforekomstene øst for Island og følge gytevandringen inn mot norskekysten. Forskningsfartøyet ble ført av kaptein P. Myrseth, og den vitenskapelige stab besto av:

Finn Devold, toktleder
Per Myrland, oseanograf
Birger Brynildsen, instrumentsjef
Ole Bjerke, instrumentobservatør
Sigmund Agdestein, instrumentobservatør
Eirik T. Østberg, student

De hydrografiske snitt som ble tatt framgår av fig. 1 som også viser temperaturen i ca. 4 m dyp i det dekkete området. De hydrografiske stasjoner ble tatt med 20 kvartmils avstand og i standard dybder til bunns eller til 500 m dyp, hvor dybden var større enn 500 m. Det framgår også av fig. 1, hvor vi fant silda den 22. januar. Hovedtyngden av silda sto mellom 9° og 10° vest og mellom 63°30' og 64°00' nord. Bevegelsen mot gytefeltene siden «G. O. Sars» hadde lokalisert silda i desember var svært liten, men den holdt på å gå igjennom fronten inn i varmere vann. Hele situasjonen liknet fjorårets, og en ble bestyrket i antakelsen at sildestimene først ville være under land i midten av februar. Vi hadde derfor god tid til å fullføre det hydrografiske program.

Den 27. januar anløp vi Kristiansund for å hente kartene over sildeforekomstene og de hydrografiske forhold som «G. O. Sars» hadde fullført ut for Nord-Norge. Sildeforekomstene «G. O. Sars» hadde funnet var beskjedne, men av de hydrografiske observasjoner framgikk det at der var en tydelig front mellom kystvannet og varmere Atlanterhavsvann noen mil ut for egga. Det var rimelig å anta at sildestimene på vei til Vestfjorden ville følge denne fronten. Da vi fremdeles hadde god tid før stimene i det sørlige innsig ville nå inn til kysten, gikk vi nordover for å undersøke dette nærmere.

Kursen nordover ble satt ca. 10 kvartmil av land til ut for Træna og derfra godt klar av Røst og videre ca. 25 kvartmil vest av Andenes. Godt klar av Røstbanken kom vi opp i sildestimer over dypt vann vest av Andenes. Forekomstene ble registrert 30. januar (fig. 1).

For å være sikker på at dette virkelig var sild på gytevandring, ble en garnlenke gjort klar, bestående av 28 storsildgarn, 7 nordsjøgarn og 5 feitsildgarn.

Garnene var satt kl. 13, men økende vind gjorde det nødvendig å trekke allerede kl. 19. Garnene var trukket kl. 22.20 med fangst ca. 110 hl sild, det alt vesentligste kjønnsmoden sild i stadium 4. Kursen ble så satt for Harstad, hvor silda ble levert.

Hovedmengden av den nordnorske sildeflåte fisket fremdeles i Nordsjøen, men de som var igjen gjorde seg klar så fort som mulig for å fange av sildeforekomsten vi rapporterte. «Johan Hjort» gikk straks ut igjen til Andenesfeltet, men vinden øket ut over kvelden 31. januar, og vi måtte søke ly ved Dverberg. Ut på kvelden neste dag kunne vi gå ut igjen og undersøkte videre nordover til 69°35' langs fronten mellom kystvann og Atlanterhavsvannet. Vi fant stimer i hele dette området, derimot ikke i det kalde kystvann, som strakte seg fra land og noen mil ut for egga. Stimene hadde typisk «vandrestimform» på ekkogrammene og trakk hurtig i sørvestlig retning. I posisjon 314° av Andenes fyr 14 kvartmil av hadde vi flere gode stimer rundt fartøyet, og vi stoppet og ga melding over radio til de fartøyene som allerede hadde samlet seg i området. Den første fangst ble tatt av snurperen «Odd Lundberg».

Vi fortsatte undersøkelsen av det sildeførende områdes utbredelse og med anvisning av stimer til de fartøyer som etter hvert samlet seg i området. Den 4. februar hadde de første stimene gått inn over banken vest av Anda fyr og lot til å holde kurs for Røst. Værforholdene var dårlige og flere lavtrykk var på vei, samtidig hadde der gått 12 døgn siden vi sist hadde hatt kontakt med det sørlige innsig. Vi måtte derfor forlate Nord-Norge foreløpig, for å undersøke hvor langt det sørlige innsig var kommet på gytevandringen mot norskekysten.

Kursen ble satt for posisjon 64°00' og 0-meridianen, som vi var fremme ved 6. februar kl. 12. Herfra og sørover til 63° langs 0-meridianen fikk vi mange gode kontakter. De grunneste stimer fant vi lengst nord, hvor de sto fra 12 meters dybde ned til 70 meter. Sønnefor 63°30' sto de i ca. 100 meters dybde. De største stimer vi registrerte var ca. 500 m i diameter i kursretningen. Langs meridianen 1° øst og 2° øst fikk vi 7. februar ingen kontakter med sildestimer. Den østlige front av sildeinnsiget lå sannsynligvis mellom 0° og 1° øst. Hvordan silda videre seg østover framgår av fig. 1.

Uheldige værforhold fra og med 9. februar gjorde det umulig for sildeflåten å gå ut. Sildestimene seg mot kysten med en fart av ca. 25 kvartmil i døgnet. Første storsildfangst av det sørlige innsig ble tatt av et par-trållag på Buagrunden 13. februar.

Sildeflåten forlot feltene i Skagerak straks mel-

dingene om innsigene ble sendt ut over radio. Noen gikk til Nord-Norge, men hovedflåten samlet seg i Ålesund og Kristiansund, hvor imidlertid umulige værforhold tvang flåten til å ligge i havn. Også «Johan Hjort» måtte søke havn på grunn av umulige arbeidsforhold. Den søkte ly i Molde 11.—12. februar og lå i Kristiansund 14.—15. februar.

Undersøkelsene av Storegga og Sunnmørsbankene viste at stimene på vei mot kysten holdt seg godt utenfor Storegga, og vi fikk ingen kontakter sønnenfor.

Den 19. februar hadde de første stimer av det sørlige innsig nådd fram til sørvestkanten av Sklinnabanken, og mange stimer ble registrert ut for Nordøyen.

Situasjonen for det sørlige innsig var nå temmelig klar. Sørgrensen for hovedinnsiget var Ona—Buagrunden. Silda søkte nær land på grunn av den relativt høye temperatur i kystvannet. Utenfor ca. 10 kvartmil av land var der etter 18. februar bare noen få stimer å oppdage. Vi hadde nå fått hjelp av «Sterkodder», som skulle ta seg av dette felt, mens «Johan Hjort» fortsatte nordover for nærmere undersøkelse av dette innsig. 19. og 20. februar ble der endelig gode værforhold utfor Møre og Trøndelag. Kristiansund fikk oppleve rekordkvantum på henimot 400 000 hl pr. døgn.

I området mellom Sklinnabanken og Træna fikk vi ingen registrering av sildestimer, så det sørlige og nordlige innsig var godt adskilt. Også for de nordlige felt hadde uvær hindret fisket. Silda fikk sige temmelig uanstastet sørover ut for Vesterålen og Lofoten, og først 12. februar kom fisket for alvor i gang sør for Røst. Temperaturforholdene i Vestfjorden var uheldige for sildefisket. Fra Lofotodden og videre østover var der et kaldt overflatelag, som så ut til å hindre at silda gikk videre inn i fjorden. I stedet gikk en hel del av stimene tvers over fjorden mot Træna, og hovedmengden gøt sannsynligvis på selve Røstbanken ca. 20 mil vest av Røst. Et par kraftige nordøst kulinger feiet noe av det kalde overflatevannet ut forbi Røst, og dette gjorde asdicforholdene i området umulige. Den store tetthetsøkning man får i overgangslaget mellom det kalde overflatevann og det varme underliggende Atlanterhavsvann, gir lydbølgene en kraftig avbøying nedad, og man får en kraftig bunnstøy.

Selv stålfartøyer, som vi normalt kan lokalisere med asdic fra «Johan Hjort» eller «G. O. Sars» på flere

tusen meters avstand, fikk vi under disse omstendigheter ikke ekko fra selv på 300 meters avstand. Vi kunne ha gode kontakter på et par tusen meters avstand, men mistet de igjen på ca. 1 700 m avstand. Snurpere som hadde maksimal rekkevidde på 1 500 m i asdic kunne passere store sildeforekomster uten å få ekko fra stimene. At der var betydelige sildeforekomster også i det nordlige innsig, viser at forholdsvise få snurpere i løpet av sesongen kunne fange ca. 450 000 hl, mens den russiske drivgarnsflåte fra midten av februar til midten av april på Røstbanken fanget ca. 1,2 millioner hl sild.

Konklusjon

Det nordlige innsig kom som ventet ca. tre uker tidligere enn under sesongen 1964. Under hele sesongen hadde man dårlige værforhold. Det oppfiskete kvantum fra dette innsig ble vesentlig mindre enn ventet av denne grunn, men også på grunn av at silda var betydelig dårligere i kvalitet enn silda som kom inn mot Nordmøre, og dette ledet til at hovedflåten fisket på det sørlige innsig.

Det sørlige innsig artet seg som ventet, ankomst midt i februar, med sørgrense Ona—Buagrunden og nordgrense Sklinnabanken for hovedgytefeltene. Selve bestanden var betydelig større enn de nærmest foregående år. Dette framgår tydelig av fangstkvantumet de få dager værforholdene var gode. Etter norske og russiske beregninger er bestanden av kjønnsmoden sild mer enn fordoblet siden desember 1963.

I Vestfjordområdet ble der utelukkende fanget ung sild, vesentlig fra 1959- og 1960-årsklassen med opp til 30 prosent annen- og tredjegangs-gytere.

Hvis utviklingen fortsetter på samme måte som hittil, vil det nord-norske innsig neste år passere Røst allerede ca. 10. januar. I så fall vil det vesentligste av det nord-norske storsildfisket være fullført før silda siger inn mot Nordmøre.

Litteratur.

- DEVOLD, F. 1964. Storsildundersøkelsene i Nord-Norge 1964. «Fiskets Gang» 50: 754—757.
- DRAGESUND, O. 1965. Sildeundersøkelser i Nord-Norge med F/F «G. O. Sars» 11.—23. januar 1965. «Fiskets Gang» 51: 230.
- ØSTVEDT, O. J. 1965. Sildeundersøkelser i Norskehavet med F/F «G. O. Sars» 2.—12. desember 1964. «Fiskets Gang» 51: 229.